

KOŁOKWIUM Z PRAWA RZYMSKIEGO
4 marca 2006

GRUPA

Imię i Nazwisko (prosimy wypełnić czytelnie drukowanymi literami)

.....	Numer albumu			
Liczba punktów za część I	...../ na 20 możliwych	Oceny według skali:	celujący	98-100
Liczba punktów za część II	...../ na 30 możliwych		bardzo dobry	93-97
Liczba punktów za część III	...../ na 50 możliwych		dobry +	85-92
Razem	...../ na 100 możliwych		dobry	77-84
Ocena	.....		dostateczny +	69-76
			dostateczny	61-68
			mierny	51-60
			niedostateczny	0-50

CZĘŚĆ I

Odpowiedz na pytania w punktach 1-10. Za każdą prawidłową odpowiedź w tej części zyskuje się 2 punkty. UWAGA! Odpowiedź częściowa nie jest punktowana.

1. Co oznacza łacińskie sformułowanie *superficies solo cedit*?

Własność rzeczy przyłączonej trwale do gruntu przypada właścicielowi gruntu.

2. Co oznacza łacińskie sformułowanie *lex retro non agit*?

Prawo nie działa wstecz.

3. Wymień przesłanki przeniesienia własności przez *traditio*.

Zgodna wola stron, prawo zbywcy do rozporządzenia rzeczą, iusta causa traditionis, przedmiot tradycji jest rzeczą materialną *nec mancipi*.

4. Wymień 2 skargi przysługujące właścicielowi kwirytarnemu do ochrony prawa własności.

Rei vindicatio, actio negatoria.

5. Wymień cztery rodzaje konstytucji cesarskich?

Mandaty, edykty, dekrety, reskrypty

6. Co to są *naturalia negotii* czynności prawnej?

Są to elementy czynności prawnej, który nie muszą być ustalone, lecz obowiązują z samej jej natury (np. odp.za wady prawne przy klasycznej umowie kupna-sprzedaży). Można natomiast wykluczyć ich obowiązywanie.

7. Wymień 4 *actiones adiecticiae qualitatis*.

a. de peculio; a. tributoria; a. institoria; a. quod iussu; a. exercitoria; a. de in rem verso

8. Co to jest *coemptio*?

Jeden ze sposobów wejścia kobiety pod władzę męża, odbywa się za pomocą mancytacji.

9. Co to jest zdolność prawna?

Jest to zdolność do bycia podmiotem praw i obowiązków, w pełni mają ją wolni obywatele sui iuris.

10. Podaj trzy przypadki, w jakich ustanawiano kuratelę.

Curator minorum, furiosi, prodigi, ventris..

CZĘŚĆ II

W każdym z punktów od 11 do 20 określ czy wypowiedź jest prawdziwa czy fałszywa wpisując odpowiednio TAK lub NIE przy każdej odpowiedzi. W każdym pytaniu tej części można uzyskać 1 pkt

za dwie odpowiedzi poprawne i 3 punkty jeśli wszystkie odpowiedzi są prawidłowe. UWAGA!
Wszelkie poprawki anulują punkty za dane pytanie.

11. *Usufructuarius* może:
  - a) przenieść swoje prawo na inną osobę. *N*
  - b) udostępnić innej osobie wykonywanie swego prawa. *T*
  - c) zapisać swoje prawo w testamencie. *N*
12. Niewolnika wedle *ius civile* można było wyzwolić:
  - a) *per aes et libram*. *N*
  - b) przez wpis na listę obywateli. *T*
  - c) przez zapis w testamencie. *T*
13. Konstytucja raweńska z 426 r. wyznaczająca pięć prawniczych autorytetów stwierdzała, że:
  - a) sędzia musi uznać rozstrzygnięcie większości *T*
  - b) sędzia musi uznać zawsze rozstrzygnięcie Papiniana *N*
  - c) gdy Papinian się nie wypowiedział w danej kwestii, sędzia miał swobodę przyłączenia się do dowolnej opinii *N*
14. Zdolność do czynności prawnych zależała od:
  - a) wieku i stanu umysłowego. *T*
  - b) stanu umysłowego i płci. *T*
  - c) płci i pozycji w rodzinie. *N*
15. Służebność gruntową można było ustanowić:
  - a) na okresowym zbiorniku wodnym. *N*
  - b) za pomocą czynności *per aes et libram*. *T*
  - c) dla konkretnej osoby. *N*
16. *Ius edicendi* miał:
  - a) princeps. *T*
  - b) namiestnik prowincji. *T*
  - c) pretor. *T*
17. Zgoda *pater familias* na małżeństwo syna pod władzą:
  - a) jest konieczną przesłanką zawarcia małżeństwa. *T*
  - b) wywołuje skutek w postaci zaistnienia małżeństwa także wbrew woli syna. *N*
  - c) może być odwołana w każdym czasie, także wbrew woli syna, ze skutkiem rozwodu. *N*
18. Źródłami prawa rzymskiego prywatnego w okresie przedklasycznym były:
  - a) *leges rogatae*. *T*
  - b) *plebiscita*. *T*
  - c) *senatus consulta* *N*
19. Właściciel kwiryntarny pozbawiony posiadania rzeczy mógł wytoczyć:
  - a) *actio negatoria* *T*
  - b) *actio confessoria* *N*
  - c) *actio Pauliana* *N*
20. Pod *patria potestas* wchodził:
  - a) adoptowana córka *T*
  - b) żona po dokonaniu *conventio in manum* *N*
  - c) syn urodzony z *iustum matrimonium* *T*

CZĘŚĆ III

Rozwiąż kasus. Maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za prawidłową, wyczerpującą odpowiedź zaznaczona jest w nawiasie po poleceniu.

21. Gaius kupił od Seiusa niewolnika. Umówili się, że niewolnik zostanie wydany Gaiusowi za miesiąc. Drugiego dnia niewolnik został wysłany przez Seiusa do sklepu po oliwę. Kupując oliwę, dostrzegł na ladzie sakiewkę z pieniędzmi, chwycił ją i uciekł. Przeciwno komu okradziony powinien wystąpić ze skargą? Uzasadnij odpowiedź. [5]

Rozwiązanie kasusu zależy od tego, kto w chwili litis contestatio będzie właścicielem sprawcy, gdyż odpowiedzialność noxalna podąża za jego głową. Jeśli okradziony wniesie skargę (actio furti noxalis) przed upływem miesiąca, pozwanym będzie Gaius, bo umowa kupna sprzedaży

nie przenosi własności, a ma jedynie skutek zobowiązujący. Własność niewolnika na Seiusa przejdzie w chwili tradycji, zatem po miesiącu to on będzie biernie legitymowany.

22. Wyruszając na wojnę obywatel rzymski sporządził testament. Na wyprawie wojennej popadł w niewolę u wrogów, gdzie po kilku latach zmarł. Czy jego testament jest ważny? Uzasadnij odpowiedź. [5]

Choć zmarły w chwili dostania się do niewoli utracił zdolność prawną, a zatem jego testament przestał być ważny, jeśli umrze w niewoli na mocy *fictio legis Corneliae* (od I poł. I w p.n.e.) przyjmuje się, że zakończył życie w chwili popadnięcia w niewolę, zatem jego testament będzie ważny.

23 W 128 r. n.e. Publius posłał do Quintusa swojego uzbrojonego niewolnika, żeby odzyskać zabraną mu dzień wcześniej krowę. Quintus ugiął się i oddał zwierzę. Czy przysługuje mu jakaś ochrona prawna? Co w tej sytuacji może zrobić Publius? Odpowiedź uzasadnij. [5]

Quintus nie może posłużyć się *interdictum de vi armata*, zwykle przysługującym wyzutomu siłą zbrojną z posiadania posiadaczowi (Także *wadliwemu*), gdyż dotyczył on tylko nieruchomości. Należy uznać, że Publius posłużył się dozwoloną pomocą własną (*vim vi repelere licet*).

24 Iulia, obywatelka rzymska będąca pod *patria potestas* zawarła małżeństwo z Marcusem, również obywatelem Rzymu, nie dokonując jednak *conventio in manum*. W tydzień po ślubie Marcus wpadł pod rozpędzony rydwan i zginął. 172 dni potem wdowa powiła chłopca. Czy będzie on dziedziczył po Marcusie? Jaki jest jego status? [5]

Gdyby Marcus żył, to on zdecydowałby o statusie dziecka. W tej jednak sytuacji musimy zastosować domniemanie ojcostwa. Zgodnie z zasadą, że ojciem dziecka jest mąż matki, o ile przyjdzie ono na świat między 182 dniem od rozpoczęcia małżeństwa, a 300 po jego zakończeniu, chłopiec nie jest synem Marcusa i nie dziedziczy po nim. Jako dziecko pozamałżeńskie przyjmuje wg *ius gentium* status matki: jest wolnym obywatelem rzymskim *sui iuris*.

25 W 250 r. n.e. Lucius pożyczył od Spuriusa 400 sesterców dając mu w zastaw dwie niewolnice, każda z nich warta była 200 sesterców. Czy po zwróceniu części długu w kwocie 200 sesterców Lucius może zażądać zwrotu jednej z niewolnic? [5]

Nie. Zastaw jest prawem niepodzielnym, to znaczy zabezpiecza całość wierzytelności głównej. Nie można się domagać jego części po spłacie części długu.

26. Ośmioletni Titus bez zgody tutora zawarł z Marcusem umowę sprzedaży niewolnika, a następnie mając już jego *auctoritas*, przekazał niewolnika Marcusowi za pomocą mancytacji. Czy Marcus jest właścicielem niewolnika? Uzasadnij odpowiedź. [6]

Umowa sprzedaży niewolnika była nieważna (pupil może dokonywać jedynie czynności przysparzających bez zgody tutora). Mimo, że nie było obowiązku przeniesienia własności niewolnika na Marcusa, ten stał się jego właścicielem, gdyż autoryzowana mancytacja jest ważna, o ile tylko zostanie zachowana należyta forma. Czynność abstrakcyjna nie potrzebuje kauzy dla skuteczności.

27. W III wieku p.n.e. Aulus przekazał Paulusowi w *precarium* spore gospodarstwo rolne pod Rzymem. Po 3 miesiącach możny sąsiad Paulusa Quintus wyrzucił go z zajmowanego domu. Co może on zrobić w tej sytuacji? Odpowiedź uzasadnij [5]

Mimo, że prekarzysta Paulus nie jest posiadaczem cywilnym przysługuje mu ochrona interdiktalna.

Powinien wnieść on interdykt *uti possidetis* przeciwko intruzowi. Zaś Aulus oczywiście może się posłużyć *rei vindicatio* i następnie przekazać ponownie grunt Paulusowi.

28. W III wieku n.e. Gaius przez pomyłkę zasiał zboże na gruncie, który był własnością sąsiada. Gdy zboże dojrzało zebrał je i przerobił na mąkę. Kto jest właścicielem mąki? Uzasadnij odpowiedź. [5]

Trwałe połączenie rzeczy ruchomej z gruntem (w tym przypadku *inseminatio*) przenosi własność na właściciela gruntu. Gaius następnie jednak dokonał specyfikacji ziarna sąsiada, tworząc rzecz nową, nietożsamą z materiałem. Zgodnie zatem z *media sententia*, jej własność przypadła jemu, jako przetwórcy.

29. Określ stopień pokrewieństwa jaki łączyłby Twoją córkę z: [3x1]

a) siostrą twojej babki 5.

- b) z Twoim stryjem 4
 c) z Twoją przyrodnią siostrą. 3

30. Określ, jaki rodzaj *accidentale negotii* zawarto w przykładzie. [3x2]

a) Zlecam, abyś kupił mi w Atenach cztery traktaty filozoficzne, gdy tam pojedziesz.

☒ warunek	☐ termin	
☒ zawieszający	☐ rozwiązujący	
☐ potestatywny	☐ kazualny	☒ mieszany

b) Oddaję Ci w depozyt moje sanie, dopóki nie spadnie pierwszy śnieg.

☐ warunek	☒ termin	
☐ zawieszający	☒ rozwiązujący	
☐ potestatywny	☐ kazualny	☐ mieszany

c) Czy przyrzekasz, pozwolić mi mieszkać w Twojej willi, dopóki się nie ożenię? Przyrzekam.

☒ warunek	☐ termin	
☐ zawieszający	☒ rozwiązujący	
☒ potestatywny	☐ kazualny	☐ mieszany